

გამყოფი ხაზის მიმდებარე სოფლებში დაზარალებული მოსახლეობის
საჭიროებებზე რეაგირების დროებითი სამთავრობო კომისიის

2013-2016 წლების
საქმიანობის ანგარიში

2017

სარჩევი

1. კომისიის საქმიანობის არსი და მიზანი	3
2. იდენტიფიცირებული პრობლემები	3
3. გამოზამთრება.....	4
4. გაზიფიკაცია.....	7
5. ელექტროფიცირება.....	7
6. სასმელი წყალი და საირიგაციო სისტემები	8
7. სოფლის მეურნეობა.....	9
8. ჯანდაცვა.....	12
9. ეკონომიკა	15
10. მეწარმეობა.....	16
11. სარეაბილიტაციო სამუშაოები.....	16
12. სახელმწიფო სერვისების ხელმისაწვდომობა	16
12.1 საზოგადოებრივი ცენტრი.....	16
12.2 უძრავი ქონების რეგისტრაცია.....	17
12.3 საფოსტო მომსახურება.....	18
12.4 კავშირგაბმულობა და საინფორმაციო ტექნოლოგიები.....	19
13. განათლება	19
13.1 სწავლების დაფინანსება.....	19
13.2 სხვადასხვა ღონისძიებები.....	20
14. კულტურა	25
15. სპორტი.....	27
16. უცხოელი დონორები	28

1. კომისიის საქმიანობის არსი და მიზანი

გამყოფი ხაზის მიმდებარე სოფლებში დაზარალებული მოსახლეობის საჭიროებებზე რეაგირების დროებითი სამთავრობო კომისია შეიქმნა მთავრობის 2013 წლის 4 ოქტომბრის N257 დადგენილებით. ამავე დადგენილებით განისაზღვრა კომისიის წევრთა შემადგენლობა და კომისიის დებულება.

კომისიის ფუნქციები და ამოცანებია:

1. გამყოფი ხაზის მიმდებარე სოფლებში დაზარალებული მოსახლეობის საჭიროებების შესწავლა და შესაბამისი დასკვნების შემუშავება;
2. გამყოფი ხაზის მიმდებარე სოფლებში დაზარალებული მოსახლეობის დახმარებისათვის შესაბამისი წინადადებების მომზადება და საქართველოს მთავრობისთვის წარდგენა;
3. დაზარალებული მოსახლეობის დახმარების პროგრამებისა და პროექტების განხილვა და განხორციელების კოორდინაცია;
4. გამყოფი ხაზის მიმდებარე სოფლებში დაზარალებული მოსახლეობის დახმარებისთვის უწყებათაშორისი საქმიანობის კოორდინაცია;
5. გაწეული საქმიანობის ანგარიშის საქართველოს მთავრობისათვის წარდგენა.

2. იდენტიფიცირებული პრობლემები

გამყოფი ხაზის მიმდებარე სოფლებში დაზარალებული მოსახლეობის საჭიროებების ადგილზე შესწავლის მიზნით კომისიის წევრები ჩასული იყვნენ გამყოფი ხაზის მიმდებარე 48 სოფელში და შეხვდნენ ადგილობრივ მოსახლეობას. შეხვედრებზე გამოიკვეთა შემდეგი ძირითადი პრობლემები:

1. ზამთრის პერიოდში გათბობით უზრუნველყოფის პრობლემა;
2. სოფლებში გაზიფიცირების არარსებობა;
3. სასმელი და სარწყავი წყლის მიწოდების პრობლემები;
4. სოფლამდე მისასვლელი გზების მოუწყვსრიგებლობა;
5. პირველადი ჯანდაცვის მომსახურებაზე ხელმიუწვდომლობა;
6. ომის შედეგად დაზიანებული საცხოვრებელი სახლებისა და სახურავების პრობლემა;
7. მავთულხლართების გავლების შედეგად სასოფლო სამეურნეო დანიშნულების მიწებით სარგებლობის შეუძლებლობა.
8. გამყოფი ხაზის მიმდებარე სოფლებში მცხოვრები სტუდენტების დაფინანსების პრობლემა;
9. სკოლებისა და საბავშვო ბაღების ინფრასტრუქტურის მოუწყვსრიგებლობა.

3. გამოზამთრება

1. კომისიის გადაწყვეტილებით 2013-2014 წელს ზამთრის პერიოდში გამყოფი ხაზის მიმდებარე სოფლებში (გორის, კასპის, ონის, საჩხერეს, ქარელის და ხაშურის მუნიციპალიტეტები) მცხოვრები პირების გათბობით უზრუნველსაყოფად საქართველოს მთავრობამ 11 440 ოჯახისთვის სახელმწიფო ბიუჯეტიდან გამოყო 2 288 000 ლარი და თითოეულ ოჯახს გადაეცა 200 ლარი. 200 ლარიანი დახმარება საერთო ჯამში დარიგდა 50 სოფელში.

2. 2014-2015 წელს გათბობით უზრუნველსაყოფად საქართველოს მთავრობის გადაწყვეტილებით 11 677 ოჯახისთვის (წინა წელთან 237 ოჯახით მეტი) სახელმწიფო ბიუჯეტიდან გამოიყო 2 335 400 ლარი. თითოეულ ოჯახს გადაეცა 200 ლარი (გორი – 6974 ოჯახი, ქარელი-3233 ოჯახი, კასპი-555 ოჯახი, საჩხერე- 427 ოჯახი, ხაშური –348 ოჯახი, ონი-140 ოჯახი). გარდა ამისა, სსიპ ფინანსთა სამინისტროს მომსახურების სააგენტოს მიერ გორის, კასპისა და ხაშურის მუნიციპალიტეტებს უსასყიდლოდ გადაეცათ 9577 ლარის ღირებულების სხვადასხვა ჯიშის საშემე მერქნული რესურსი.

3. გამყოფი ხაზის მიმდებარე სოფლებში დაზარალებული მოსახლეობის საჭიროებებზე რეაგირების დროებითი სამთავრობო კომისიის მიერ 2015 წლის 7 დეკემბერს მიღებული გადაწყვეტილების შესაბამისად, საქართველოს ფინანსთა სამინისტრომ „საქართველოს 2015 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის შესახებ“ საქართველოს კანონით გათვალისწინებული საქართველოს მთავრობის სარეზერვო ფონდიდან ადგილობრივ თვითმმართველ ერთეულებს გამყოფი ხაზის მიმდებარე სოფლებში მცხოვრები ოჯახების ზამთრის პერიოდში გათბობით უზრუნველყოფის მიზნით (თითოეულ ოჯახზე 200 ლარის ოდენობით დახმარების გასაცემად), 12 261 ოჯახზე გამოიყო 2 452 200 (ორი მილიონ ოთხას ორმოცდათორმეტი ათას ორასი) ლარი, მათ შორის:

- გორის მუნიციპალიტეტს – 1 451 000 ერთი მილიონ ოთხას ორმოცდათერთმეტი ათასი) ლარი - 7255 ოჯახზე;
- ქარელის მუნიციპალიტეტს – 665 600 (ექვსას სამოცდახუთი ათას ექვსასი) ლარი - 3328 ოჯახზე;
- კასპის მუნიციპალიტეტს – 150 000 (ას ორმოცდაათი ათასი) ლარი - 750 ოჯახზე;
- საჩხერის მუნიციპალიტეტს – 87 200 (ოთხმოც და შვიდი ათას ორასი) ლარი - 436 ოჯახზე;
- ხაშურის მუნიციპალიტეტს – 70 400 (სამოცდაათი ათას ოთხასი) ლარი - 352 ოჯახზე;
- ონის მუნიციპალიტეტს – 28 000 (ოცდარვა ათასი) ლარი - 140 ოჯახზე.

4. საქართველოს გარემოსა და ბუნებრივი რესურსების დაცვის სამინისტროს მიერ სოციალური ჭრების ფარგლებში მოსახლეობას გადაეცა საშემე მერქანი.

5. 2015 წელს ადგილობრივი მოსახლეობის შუშით უზრუნველყოფის მიზნით შესაბამისი სატყეო უბნებიდან გამოყოფილ იქნა შემდეგი მერქნული რესურსი:

- ახალგორის მუნიციპალიტეტი - სოფელი ჩორჩანის სატყეო უბანი - 1700მ³;
- კასპის მუნიციპალიტეტი - სოფელ რკონის სატყეო უბანი - 500მ³;
- კასპის მუნიციპალიტეტი - სოფელ კავთისხევის სატყეო უბანი - 800მ³;
- კასპის მუნიციპალიტეტი - სოფელ ახალქალაქის სატყეო უბანი - 700მ³;
- ქარელის მუნიციპალიტეტის სატყეო უბანი - 3000მ³;
- ხაშურის მუნიციპალიტეტის სატყეო უბანი - 2500მ³;
- საჩხერის მუნიციპალიტეტი - სოფელ ჭალის სატყეო უბანი - 2244მ³ (მათ შორის 200მ³ I ხარისხის ხე-ტყე);
- მესტიის მუნიციპალიტეტი - ხუდონის სატყეო უბანი - 366 მ³.

6. გამყოფი ხაზის მიმდებარე სოფლებში დაზარალებული მოსახლეობის საჭიროებებზე რეაგირების დროებითი სამთავრობო კომისიის მიერ 2016 წლის 4 ნოემბერს მიღებულ იქნა გადაწყვეტილება, ანაზღაურებოდათ გამყოფი ხაზის მიმდებარე სოფლებში მცხოვრებ მოსახლეობას 2016-2017 წლის ზამთრის პერიოდში მოხმარებული ბუნებრივი გაზის გადასახადი თითოეულ ოჯახზე 200 ლარის ოდენობით. სულ გამოიყო 2 378 800 11 894-ს ოჯახზე, კერძოდ:

ა) იმ ოჯახებისათვის რომლებიც დარეგისტრირებულნი არიან ბუნებრივი აირის აბონენტებად, თითოეულ აბონენტზე 200 (ორასი) ლარის დარიცხვის მიზნით, საქართველოს ენერჯეტიკის სამინისტრომ გამოყო 2 233 200 (ორი მილიონ ორას ოცდაცამეტი ათას ორასი) ლარი;

ბ) იმ ოჯახებისათვის რომლებიც არ არიან დარეგისტრირებულნი ბუნებრივი აირის აბონენტად, თითოეულ ოჯახზე 200 (ორასი) ლარის გასაცემად, მუნიციპალიტეტებს გამოეყოთ 145 600 (ას ორმოცდახუთი ათას ექვსასი) ლარი, კერძოდ:

- ქარელის მუნიციპალიტეტს - 67 400 (სამოცდაშვიდი ათას ოთხასი) ლარი;
- ონის მუნიციპალიტეტს - 28 400 (ოცდარვა ათას ოთხასი) ლარი;
- გორის მუნიციპალიტეტს - 24 800 (ოცდაოთხი ათას რვაასი) ლარი;
- კასპის მუნიციპალიტეტს - 16 400 (თექვსმეტი ათას ოთხასი) ლარი;
- საჩხერის მუნიციპალიტეტს - 8 600 (რვა ათას ექვსასი) ლარი.

8. გორის, ხაშურის, კასპის, ქარელის, საჩხერის და ონის მუნიციპალიტეტების გამყოფი ხაზის მიმდებარე სოფლებში მცხოვრები მოსახლეობის გათბობით უზრუნველყოფის მიზნით 2016 წელს დახმარების მიმღებ პირთა საერთო რაოდენობამ შეადგინა 11891. მათი რაოდენობა

მუნიციპალიტეტების მიხედვით შემდეგნაირად ნაწილდება: გორის მუნიციპალიტეტის სოფლებში - 7901 ბენეფიციარი, ხაშურის მუნიციპალიტეტის სოფლებში - 188 ბენეფიციარი; ქარელის მუნიციპალიტეტის სოფლებში - 2761 ბენეფიციარი; კასპის მუნიციპალიტეტის სოფლებში - 536 ბენეფიციარი; საჩხერის მუნიციპალიტეტის სოფლებში - 363 ბენეფიციარი; ონის მუნიციპალიტეტის სოფლებში - 142 ბენეფიციარი.

9. 2016 წელს ადგილობრივი მოსახლეობის შუშით უზრუნველყოფის მიზნით შესაბამისი სატყეო უბნებიდან გამოიყო:

- ახალგორის მუნიციპალიტეტი - სოფელი ჩორჩანის სატყეო უბანი - 2000მ³;
- კასპის მუნიციპალიტეტი - სოფელ რკონის სატყეო უბანი - 500მ³;
- კასპის მუნიციპალიტეტი - სოფელ კავთისხევის სატყეო უბანი - 1000მ³;
- კასპის მუნიციპალიტეტი - სოფელ ახალქალაქის სატყეო უბანი - 800მ³;
- ქარელის მუნიციპალიტეტის სატყეო უბანი - 1500მ³;
- ხაშურის მუნიციპალიტეტის სატყეო უბანი - 1500მ³;
- გორის მუნიციპალიტეტის სატყეო უბანი - 3000მ³;
- საჩხერის მუნიციპალიტეტი სოფელ ჭალის სატყეო უბანი - 1200მ³;
- მესტიის მუნიციპალიტეტი სატყეო უბანი - 366მ³.

10. სსიპ ეროვნული სატყეო სააგენტოს იმერეთის სატყეო სამსახურის მიერ გამყოფი ხაზის სოფლებისთვის (მ/შ- პერევი, ჭურნალი, ჯრია, სპეთი,) 2016 წელს საჩხერის სატყეო უბნის ჭალის სატყეოში გამოიყო 12 ტყეკავი, საერთო მოცულობით 4161.77მ³. ამასთანავე საჩხერის მუნიციპალიტეტის სოფელ პერევის მოსახლეობისთვის სოციალური ჭრის ფარგლებში გამოყოფილ იქნა 260მ³ I ხარისხის ფოთლოვანი ჯიშის ხე-ტყე. სსიპ ეროვნული სატყეო სააგენტოს შიდა ქართლის სატყეო სამსახურმა გამყოფი ხაზის სოფლებისთვის (მ/შ-ატოცი, დვანი, ავნევი, ცერონისი, ყელქცეული, ბრეძა, შინდისი, საციხური, ვარიანი, ნიქოზი, ზემო ნიქოზი, აბანო, თამარაშენი, ლოლეთი, ერგნეთი, მეღვრეკისი, ბროწლეთი, ტირძნისი, ტყვიავი, დიცი, არბო, მერეთი, ფლავისმანი, თორტიზა, მარანა, თერგვისი, მეჯვრისხევი, ქიწნისი, ლამისყანა, თვაურები, სამთავისი, ბოჟამი, პანტიანი, გორაკა, ოძისი, ხვითი, სარიბარი, ვაკე) 2016 წელს ხაშურ-ქარელის, გორის და კასპის სატყეო უბნებიდან გამოიყო 8000მ³ მოცულობის სოციალური ჭრის ტყეკავები. სსიპ ეროვნული სატყეო სააგენტოს მცხეთა-მთიანეთის სატყეო სამსახურის მიერ ახალგორის მუნიციპალიტეტის სოფლების (მ/შ- ოძისი, გრემისხევი, ილტოზა, ბაქაქურები, შუახევი) ასევე წილკანის, ფრეზეთის და წეროვნის დევნილთა დასახლებებში მცხოვრები მოსახლეობისთვის 2016 წელს მერქნული რესურსით უზრუნველყოფის მიზნით სოციალური ჭრის ფარგლებში გამოყოფილი იყო 2767მ³ მოცულობის ხე-ტყე.

4. გაზიფიკაცია

1. საგაზიფიკაციო სამუშაოები განხორციელდა შემდეგ მუნიციპალიტეტებში: ხაშურის მუნიციპალიტეტი (3 სოფელი: ჩორჩანა, წაღვლი, ყობი - 297 აბონენტი), ხაშურის მუნიციპალიტეტი (3 სოფელი: ჩორჩანა, წაღვლი, ყობი - 297 აბონენტი), გორის მუნიციპალიტეტი (33 სოფელი: ქერე, ფლავი, ფლავისმანი, მეჯვრისხევი, ციცაგაიანთკარი, ერგნეთი, ახალუბანი, ქორდი, არბო, მერეთი, ზარდიაანთ კარი, გუგუტიაანთ კარი, კოშკა, კარბი, ბერშუეთი, კირბალი, აძვი, მუმლაანთკარი, ჯარიაშენი, ციცაგაიანთკარი, ახრისი, ქვეში, ქვემო არცევი, ზედდულეთი, ქვემო სობისი, ზემო სობისი, ხურვალეთი, წითელუბანი, ზემო ნიქოზი, ქვემო ნიქოზი, დიცი, ქვემო ხვითი, ყელქცეული - 9130 აბონენტი), ქარელის მუნიციპალიტეტი (14 სოფელი: ფცა, შაქშაქეთი, ავლევი, კნოლევი, ცერონისი, ჭვრინისი, კოდა, გულიკაანთ უბანი, ატოცი, აბანო, ლოღეთი, თამარაშენი, დვანი, ტახტისძირი - 2616 აბონენტი), კასპის მუნიციპალიტეტი (10 სოფელი: ვაკე, ახალშენი, გორაკა, ხვითი, თვაურები, ყარაფილა, სარიბარი, ზარდიაანთ კარი, საკორინთლო, პანტიანი - 629 აბონენტი), ზუგდიდის მუნიციპალიტეტი (2 სოფელი: ორსანტია, კოკი - 1241 აბონენტი). საერთო ჯამში გაზიფიცირებულია 62 სოფელი და 13 913 აბონენტი.

2. 2016 წლის განმავლობაში განხორციელდა ასევე ცალკეულ სოფლებში პოტენციური აბონენტების გაზის ქსელზე მიერთების სამუშაოები და მათი აბონენტად დარეგისტრირება. გაზიფიცირების სამუშაოებისათვის გამოყოფილი საბიუჯეტო სახსრების მოცულობამ 19 მილიონი ლარი შეადგინა.

3. 2015 წლის განმავლობაში დასრულდა ასევე ცალკეულ სოფლებში აბონენტების გაზის ქსელზე მიერთების სამუშაოები. 2016 წლის მდგომარეობით განხორციელებულია ამ სოფლების მოსახლეთა დაერთება გაზის ქსელზე და აბონენტად დარეგისტრირება.

5. ელექტროფიცირება

1. გამყოფი ხაზის მიმდებარე 43 სოფელში სს „ენერგო პრო ჯორჯიას“ მიერ განხორციელდა ქსელის რეაბილიტაცია და ინდივიდუალური გამრიცხველიანება.

2. მოსახლეობის ელექტროფიცირების მიზნით, სს „ენერგო პრო ჯორჯიას“ მიერ 2016 წელს განხორციელდა ელექტროგადამცემი ქსელის მშენებლობა ზუგდიდის სოფლებში - ხურჩა და განმუხური, სადაც გამრიცხველიანდა 416 აბონენტი. საქართველოს ენერგეტიკის სამინისტროს მიერ ზემოაღნიშნული ვალდებულებების შესრულებით, სრულად დაკმაყოფილებულია საჭიროებების მოგვარების მსურველი გამყოფი ხაზის მიმდებარე სოფლების მოსახლეობის, ენერგეტიკის სამინისტროს კომპეტენციაში შემავალი მოთხოვნილებები.

6. სასმელი წყალი და საირიგაციო სისტემები

1. დასრულდა და ექსპლუატაციაში შევიდა შიდა ქართლის, ქარელის, ხაშურის და გორის მუნიციპალიტეტების ათი სოფლის წყალმომარაგების სისტემის რეაბილიტაცია. აღნიშნული სოფლებია:

- ქარელის მუნიციპალიტეტი - სოფელი კნოლევი და ატოცი.
- ხაშურის მუნიციპალიტეტი - სოფელ წაღვლი.
- გორის მუნიციპალიტეტი - სოფლები ხურვალეთი, კოშკი, გუგუტიანთკარი, ზარდიანთკარი, დიცი, ქვეში.

2. ხსენებულ სოფლებში გაიბურღა ახალი ჭაბურღილები, აშენდა სადაწნეო კომპლექსები (რეზერვუარები) და მოეწყო ახალი მაგისტრალური და გამანაწილებელი ქსელი წყლის აღრიცხვის კვანძით (მრიცხველებით).

3. 2016 წელს გაერთიანებული წყალმომარაგების კომპანიის მიერ მოეწყო წყალმომარაგების ჭაბურღილები, საქლორატორი და სადაწნეო კომპლექსები შემდეგ მუნიციპალიტეტებში:

- გორის მუნიციპალიტეტი - 8 სოფელი: დიცი, ქორდი, მერეთი, ფლავი, ფლავისმანი, ფხვენისი, ზემო სობისი, წითელუბანი;
- კასპის მუნიციპალიტეტი - 2 სოფელი: ხვითი, ბოჟამი.

აღნიშნული სამუშაოებისათვის სახელმწიფო ბიუჯეტიდან გამოყოფილი თანხის მოცულობამ შეადგინა 3 მილიონი ლარი. აღსანიშნავია, რომ ზემოაღნიშნული სოფლებიდან თითქმის ყველგან, ნაწილობრივ ან/და სრულად არსებობს წყალმომარაგების გამანაწილებელი ქსელი. დამატებით მოეწეობა გორის მუნიციპალიტეტის სოფელ წითელუბანში წყალმომარაგების გამანაწილებელი ქსელი.

4. 2016 წელს გორის მუნიციპალიტეტის მიერ საკუთარი საბიუჯეტო რესურსებით დამატებით მოეწყო ჭაბურღილები შემდეგ სოფლებში:

- სოფელ ქვემო სობისი;
- სოფელ მეღვრეკისი.

5. ანალოგიური სამუშაოები ჩატარდა გორის მუნიციპალიტეტის ნიქოზის თემის სოფლებში, სადაც პრაქტიკულად წყლის მიწოდება ხორციელდება თანამედროვე ტექნოლოგიით.

6. სამუშაოები მიმდინარეობს კიდევ რამდენიმე საზღვრისპირა სოფელში (ქვემო სობისი, შავშვები, ნაწრეტი, მეღვრეკისი და ა. შ.), სადაც პროექტით გათვალისწინებულია სისტემის სრული რეაბილიტაცია.

7. გარდა ამისა, მიმდინარე წელს დაგეგმილია სარწყავი სისტემების მოწესრიგება და ახალი სატუმბო სადგურების მშენებლობა. აქტუალური მდგომარეობით, სამუშაოები მიმდინარეობს

ხურვალეთი-ნადარბაზევის მაგისტრალურ არხზე და სატუმბო სადგურზე ნადარბაზევის ტბის შევსების მიზნით.

8. 2016 წელს დაიწყო და დასრულდება 2017 წლის ზაფხულში გუგუტაიანთკარი, კოშკა, მერეთი, ზარდიაანთკარის სარწყავი წყლით მომარაგების პროექტი.

9. გამოცხადებულია ტენდერი გამყოფის ხაზის მიმდებარე 17 სოფელში ჭაბურღილების მშენებლობის მიზნით. პროექტი დაიწყება 2017 წელს და დასრულდება 2018 წელს.

10. მიმდინარე წელს დაგეგმილია დამატებით კიდევ 15 სოფლის წყალმომარაგების სისტემის სრული რეაბილიტაცია. მათ შორის, 13 გორის მუნიციპალიტეტში და 2 კასპის მუნიციპალიტეტში. მიმდინარეობს სატენდერო დოკუმენტაციის მზადება. სამუშაოების დასრულება იგეგმება მიმდინარე წლის სექტემბერში.

7. სოფლის მეურნეობა

1. სოფლის მეურნეობის პროექტების მართვის სააგენტოს მიერ განხორციელებული მცირემიწიან ფერმერთა 2016 წლის საგაზაფხულო სამუშაოების ხელშეწყობის პროგრამის ფარგლებში გორის, კასპის, ხაშურის, ქარელის, ზუგდიდის, წალენჯიხისა და საჩხერის მუნიციპალიტეტების გამყოფი ხაზის მიმდებარე სოფლებში მოიხნა, დამუშავდა და დაითესა 17 438 ჰექტარი მიწა. გარდა ამისა გამყოფი ხაზის მიმდებარე სოფლებში აგროდაზღვევის პროგრამით ისარგებლა 1152-მა ბენეფიციარმა. აღსანიშნავია, რომ მცირემიწიან ფერმერთა 2014 წლის საგაზაფხულო სამუშაოების ხელშეწყობის პროგრამის ფარგლებში გორის, კასპისა და ქარელის მუნიციპალიტეტებში ფერმერებს დაურიგდათ 13 954 აგრო ბარათი და 9 821 სახნავი ბარათი. გარდა ამისა, ზემოაღნიშნული მუნიციპალიტეტების ცალკეულ სოფლებში მოიხვნა, დამუშავდა და დაითესა 6.187 ჰექტარი მიწა.

2. „ცხოველთა ჯანმრთელობის დაცვა და იდენტიფიკაცია-რეგისტრაციის“ ფარგლებში სსიპ „სურსათის ეროვნული სააგენტოს“ მიერ გამყოფი ხაზის მიმდებარე სოფლებში 2016 წელს განხორციელდა შემდეგი ღონისძიებები:

➤ გალის მუნიციპალიტეტი

- **თურქულის საწინააღმდეგო ვაქცინაცია.** ვაქცინირებულია 16 672 სული მსხვილფეხა და 403 სული წვრილფეხა პირუტყვი;
- **ჯილხის საწინააღმდეგო ვაქცინაცია.** ვაქცინირებულია 4 911 სული მსხვილფეხა პირუტყვი;
- **ცოფის საწინააღმდეგო ვაქცინაცია.** აიცრა 3 061 სული ძალღი და კატაკ;
- **მსხვილფეხა პირუტყვის ნოდულარული დერმატიტის საწინააღმდეგო ვაქცინაცია.** ვაქცინირებულია 4 403 სული მსხვილფეხა პირუტყვი.

➤ **საჩხერის მუნიციპალიტეტი**

ვაქცინირებულია

- თურქულზე - 7 609 სული მსხვილფეხა და 4 461 სული წვრილფეხა პირუტყვი;
- ცოფზე - 1 236 სული ძაღლი და კატა;
- წვრილფეხა პირუტყვის ჭირზე - 2 622 სული ცხვარი და თხა;
- ბრუცელოზზე - 50 სული მსხვილფეხა პირუტყვი.

➤ **გორის მუნიციპალიტეტში**

ვაქცინირებულია

- თურქულზე - 9789 სული მსხვილფეხა პირუტყვი;
- ჯილეხზე - 693 სული მსხვილფეხა პირუტყვი;
- ცოფზე - 1 252 სული ძაღლი და კატა;
- წვრილფეხა პირუტყვის ჭირზე - 195 სული ცხვარი და თხა;
- ბრუცელოზზე - 137 სული მსხვილფეხა პირუტყვი.

➤ **ქარელის მუნიციპალიტეტი**

ვაქცინირებულია

- თურქულზე - 3509 სული მსხვილფეხა და 1 235 სული წვრილფეხა პირუტყვი;
- ცხვრისა და თხის ყვავილზე - 790 სული ცხვარი და თხა;
- ცოფზე - 573 სული ძაღლი და კატა;
- ბრუცელოზზე - 25 სული მსხვილფეხა პირუტყვი.

➤ **კასპის მუნიციპალიტეტი**

ვაქცინირებულია

- თურქულზე - 2 698 სული მსხვილფეხა და 558 სული წვრილფეხა პირუტყვი;
- ცხვრისა და თხის ყვავილზე - 30 სული ცხვარი და თხა;
- წვრილფეხა პირუტყვის ჭირზე - 248 სული ცხვარი და თხა;
- ცოფზე - 626 სული ძაღლი და კატა;
- ბრუცელოზზე - 36 სული მსხვილფეხა პირუტყვი.

➤ ხაშურის მუნიციპალიტეტი

ვაქცინირებულია

- თურქულზე - 605 სული მსხვილფეხა და 255 სული წვრილფეხა პირუტყვი;
- ცხვრისა და თხის ყვავილზე - 124 სული ცხვარი და თხა;
- წვრილფეხა პირუტყვის ჭირზე - 96 სული ცხვარი და თხა;
- ცოფზე - 18 სული ძაღლი და კატა.

➤ დუშეთის მუნიციპალიტეტი

ვაქცინირებულია

- თურქულზე - 1875 სული მსხვილფეხა და 124 სული წვრილფეხა პირუტყვი;
- ჯილეხზე - 75 სული მსხვილფეხა პირუტყვი;
- ცოფზე - 270 სული ძაღლი და კატა;
- წვრილფეხა პირუტყვის ჭირზე - 3 000 სული ცხვარი და თხა;
- ცხვრისა და თხის ყვავილზე - 3 099 სული ცხვარი და თხა.

3. შპს „საქართველოს მელიორაცია“-მ გამყოფი ხაზების მიმდებარე სოფლებში 2016 წელს განახორციელა სარწყავი სისტემების მშენებლობა რეაბილიტაციის პროექტები.

კერძოდ:

- ხვითის სატუმბი სადგურის რეაბილიტაცია და ელ. მომარაგების სამუშაოები;
- გორის მუნიციპალიტეტში გამყოფ ხაზთან მდებარე მერეთის თემის სოფლების: მერეთის, გუგუთიანთკარის, ზარდიაანთკარის და კოშკას სავარგულების სარწყავი წყლით უზრუნველყოფისათვის წყლის თვითდინებით და სტაციონალური სატუმბი სადგურის მოწყობის სამუშაოები;
- გორის მუნიციპალიტეტში საოკუპაციო ზონის მიმდებარე ტერიტორიაზე სოფელ ნიქოზთან სალთვისის სარწყავი სისტემის მაგისტრალური არხის მონაკვეთის და ზემო ნიქოზის სატუმბი სადგურის სადაწნეო მილსადენის სარეაბილიტაციო სამუშაოები.
- მეღვრეკისის სატუმბი სადგურის სადაწნეო მილსადენის მაგისტრალურ არხზე დაერთების კვანძების, მეღვრეკისის სათავე ნაგებობასთან სასაწყობე შენობისა და გარე განათების მოწყობა;
- არბო-დიცის სატუმბი სადგურის რეაბილიტაცია (I და II ეტაპი).

3. საჩხერის მუნიციპალიტეტის 12 სოფელში თურქულის საწინააღმდეგოდ ვაქცინირებულია 7229 სული მსხვილფეხა და 4388 სული წვრილფეხა პირუტყვი. ცოფის საწინააღმდეგო ვაქცინაცია ჩაუტარდა 1080 სულ ცხოველს.
4. გორისა და ქარელის მუნიციპალიტეტების სოფლების სარწყავი წყლით უზრუნველყოფის მიზნით განხორციელდა მაგისტრალური და გამანაწილებელი არხების ბუჩქნარისაგან და დანალექი გრუნტისგან წმენდის, მოწესრიგებისა და ჰიდროტექნიკური ნაგებობების სარემონტო სამუშაოები.
5. მცირემიწიან ფერმერთა საგაზაფხულო სამუშაოების ხელშეწყობის პროგრამის ფარგლებში 2015 წელს დაიხვნა 6,000 ჰა. მიწის ფართობი.
6. „დანერგე მომავალი“ პროექტის ფარგლებში დაფინანსდა 79 ჰა. მიწის ფართობზე 21 მრავალწლიანი ინტენსიური ტიპის თანამედროვე ბაღის გაშენება.
7. შიდა ქართლის ადმინისტრაციული საზღვრის კონფლიქტის ზონის გამყოფი ხაზის მიმდებარე 9 სოფელში შეიქმნა 9 სხვადასხვა პროფილის სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივი.
8. 2015 წელს იაპონიის სამთავრობო პროგრამის „GRASSROOT“ დაფინანსებით ეროვნული სატყეო პროგრამის ფარგლებში შექმნილი „კოლხური ბზის გადარჩენის ეროვნული მრავალწლიანი სამოქმედო გეგმის“ შესაბამისად ზუგდიდის მუნიციპალიტეტში (სოფელი რუხი) შეიქმნა სასათბურე მეურნეობა, რომელიც მიზნად ისახავს კოლხური ბზის (Bუხსუს ცოლცჰიცა) გამრავლებასა და ბუნებაში გაშენების ხელშეწყობას. ამასთან, დაიწყო დაზიანებული ბზის კორომების შეწამვლა.

8. ჯანდაცვა

1. შეიქმნა და ფუნქციონირებს შპს „შიდა ქართლის პირველადი ჯანდაცვის ცენტრი“, რომლის მიზანია შიდა ქართლის საზღვრისპირა სოფლების ამბულატორიული ქსელის განვითარება, სოფლის ექიმების/ექთნების გამართული მუშაობის ხელშეწყობა, კვალიფიკაციის ამაღლება, მოსახლეობისათვის ხარისხიანი პირველადი ჯანდაცვის სერვისების მიწოდება. შპს „შიდა ქართლის პირველადი ჯანდაცვის ცენტრში“ გაერთიანებულია კასპის, გორის, ქარელის და ხაშურის მუნიციპალიტეტებში შემავალი საზღვრისპირა სოფლების 40 ამბულატორია, რომლებიც ემსახურებიან 83 სოფელს. დასაქმებულია 37 ექიმი და 53 ექთანი, რომლებიც ანაზღაურებას იღებენ ხელფასის სახით შპს-ს ბიუჯეტიდან (ექიმი - 650 ლარი; ექთანი - 455 ლარი). დასრულების პროცესშია ამავე განკარგულებით განსაზღვრული გორის მუნიციპალიტეტის სოფელ ტყვიავში გადაუდებელი სამედიცინო დახმარების კლინიკის მშენებლობა. ამ ეტაპზე იგეგმება კლინიკის აღჭურვა სამედიცინო აპარატურითა და ინვენტარით.

2. 20 საზღვრისპირა სოფელის ამბულატორია აღიჭურვა სამედიცინო და საოფისე ინვენტარით (ინვენტარის კომპლექტის ღირებულება თითოეული ამბულატორიისათვის შეადგენს 3960,23 ლარს).

3. ახალი ამბულატორიები აშენდა/აღიჭურვა შემდეგ საზღვრისპირა სოფლებში:

- ზუგდიდის მუნიციპალიტეტი - სოფელი განმუხური.
- საჩხერის მუნიციპალიტეტი - სოფელი პერევი;
- გორის მუნიციპალიტეტი - სოფლები ფლავი, ქვემო არცევი, აძვი, ჯარიაშენი, კირბალი, ხვითი, მეღვრევისი, ერგნეთი, ქერე, ქორდი, წითელუბანი;
- კასპის მუნიციპალიტეტი - სოფლები რენე, თვაურები;
- ქარელის მუნიციპალიტეტი - სოფლები თამარაშენი, კოდა, ავლევი, ბრეძა, ატოცი.

4. ამბულატორიებში (ფცა, წაღვლი), რომლებიც ექვემდებარებოდნენ კოსმეტიკურ რემონტს, ჩატარდა შესაკეთებელი სამუშაოები, მოწესრიგდა ინფრასტრუქტურა. არასამთავრობო ორგანიზაცია „ამქორის“ მიერ მეჯვრისხევის ამბულატორიაში ჩატარდა კაპიტალური რემონტი.

5. ევროკავშირის პროგრამის ფარგლებში შპს „ნიქოზის ამბულატორია“ აღიჭურვა თანამედროვე სამედიცინო (ოფთალმოლოგიური) აპარატურით. ამავე პროგრამით ამბულატორიის სამედიცინო პერსონალის კვალიფიკაციის ამაღლებისა და პროფესიული გამოცდილების გაცვლის მიზნით განხორციელდა ვიზიტი ისრაელის კლინიკებში.

6. სამინისტრო პერმანენტულად უწევს ორგანიზებას სხვადასხვა სამედიცინო დაწესებულებების გასვლით აქციებს გამყოფი ხაზის მიმდებარე მოსახლეობის სამედიცინო კონსულტირებისათვის. აქციების დროს მაღალი კვალიფიკაციის ექიმ-სპეციალისტებით (თერაპევტი, კარდიოლოგი, ქირურგი, ენდოკრინოლოგი, ექოსკოპისტი, ოფთალმოლოგი, ოტო-რინო-ლარინგოლოგი, ნევროპათოლოგი და სხვა) დაკომპლექტებული ჯგუფების მიერ ტარდება ინსტრუმენტული და ლაბორატორიული გამოკვლევები და ხდება მედიკამენტებით უზრუნველყოფა საჭიროებების მიხედვით, კერძოდ 2016 წელს ჩატარდა შემდეგი გასვლითი აქციები:

- შპს „ავერსის კლინიკა გორის ფილიალი“ - სოფლები: ბრეძა, ქვეში, მეჯვრისხევი, ერგნეთი, ბერშუეთი, წითელუბანი;
- შპს „გორმედი“ - სოფლები: ხურვალეთი, მეჯვრისხევი, კარალეთი;
- შპს „ნიქოზის ამბულატორია“ - სოფლები: ზემო ნიქოზი, ქვემო ნიქოზი, ხვითი;

7. სამეგრელოს რეგიონში გამყოფი ხაზის მიმდებარე სოფლების - განმუხური, ორსანტია, რიყე, შამგონა, ხურჩა, ტყალია, რუხი, ფახულანი - მოსახლეობას ჩაუტარდა უფასო ტესტირება C ჰეპატიტის ელიმინაციის სახელმწიფო პროგრამის ფარგლებში.

8. ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის სოფელ რუხში გრძელდება მრავალპროფილიანი საუნივერსიტეტო კლინიკის მშენებლობა 220 საწოლზე.

9. 2015 წლის 2 აპრილს გაიხსნა ამერიკის შეერთებული შტატების შეიარაღებული ძალების ევროპის სარდლობის მიერ რეაბილიტირებული/აღჭურვილი გორის მუნიციპალიტეტის სოფელ კარალეთის ამბულატორია, რომელიც დაიწვა 2008 წლის ომის დროს (სამშენებლო სამუშაოების ღირებულებამ შეადგინა 250 700 აშშ დოლარი, სამედიცინო აღჭურვილობა - 34 425 აშშ დოლარი). რეაბილიტირებულ კარალეთის ამბულატორიის კუთვნილ მიწის ნაკვეთში მოხდა გამწვანების განაშენიანება, სადაც დაირგო ცაცხვის, ნაძვის, ნეკერჩხლის რამდენიმე ათეული ნერგი.

10. ცენტრალიზებული წყალმომარაგებით (მუდმივი/გრაფიკი) უზრუნველყოფილია გამყოფი ხაზის მიმდებარე სოფლების ამბულატორიების 15%, დანარჩენი 85% სარგებლობს ალტერნატიული საშუალებით (არტენზიული ჭა, წყლის ავზი, მეზობელი ობიექტის წყალმომარაგების სისტემა და სხვა).

11. 2015 წელს ყველა ამბულატორია მომარაგდა საკანცელარიო და სამეურნეო საგნებით, გადაეცათ გლუკომეტრები და სამუშაო პროცესისათვის აუცილებელი სამედიცინო დოკუმენტაცია, რომლის შეძენაც ადრე ხდებოდა სამედიცინო პერსონალის მიერ და დიდ ფინანსურ ხარჯებთან იყო დაკავშირებული. სოფლის ექიმების მოსახლეობასთან კომუნიკაციის გაუმჯობესების მიზნით განხორციელდა მათი კორპორაციულ სატელეფონო ქსელში ჩართვა.

12. გამყოფი ხაზის მიმდებარე სოფლების ამბულატორიების შპს „შიდა ქართლის პირველადი ჯანდაცვის ცენტრი“ გაერთიანებამ მკვეთრად გააუმჯობესა მათ მიერ გაწეული სამედიცინო მომსახურების დროული და სწორი აღრიცხვა, ინფორმაციის საქართველოს შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტროსთვის დროულად მიწოდება და შესაბამისად, მათი შრომის დროულად ანაზღაურება. კონტროლზეა აყვანილი ექიმების ბინაზე ვიზიტი და მუდმივი პატრონაჟი ქრონიკული დაავადებების მქონე პაციენტებზე.

13. საზღვრისპირა რაიონებში და იძულებით გადაადგილებულ პირთა კომპაქტურად ჩასახლებულ ადგილებში სასწრაფო სამედიცინო მომსახურების გაუმჯობესების მიზნით, დონორი ორგანიზაციების მხარდაჭერით, განხორციელდა შემდეგი აქტივობები:

- 2014 ოქტომბერი - ამერიკის შეერთებული შტატების საელჩოს თავდაცვის სფეროში თანამშრომლობის სამსახურმა საქართველოს შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტროსთან გაფორმებული ურთიერთგაგების მემორანდუმის საფუძველზე, ჰუმანიტარული დახმარების სახით სსიპ "სასწრაფო სამედიცინო დახმარების ცენტრის" ახალგორის განყოფილებას გადმოსცა სასწრაფო დახმარების მანქანა (რეანიმობილი) და სათანადო სამედიცინო დანიშნულების საგნები საერთო ღირებულებით - 75 067,79 აშშ დოლარი.

- 2015 ოქტომბერი - „ამერიკის შეერთებული შტატების შეიარაღებული ძალების ევროპულ სარდლობასა და საქართველოს შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტროს შორის შესაბამისი ქონების (ნამეტი პროდუქტი) უსასყიდლო გადაცემის შესახებ“ ურთიერთგაგების მემორანდუმის საფუძველზე, სსიპ „სასწრაფო სამედიცინო დახმარების ცენტრის“ ქარელის განყოფილებას გადასცა სასწრაფო დახმარების მანქანა (რეანიმობილი) და სათანადო სამედიცინო დანიშნულების საგნები საერთო ღირებულებით - 57 693,86 აშშ დოლარი.
- 2016 აპრილი - საგანგებო სიტუაციების მართვის შესაძლებლობების გაუმჯობესების ხელშეწყობის მიზნით, გაერთიანებული ერების განვითარების პროგრამასა (UNDP) და საქართველოს შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტროს შორის გაფორმებული შეთანხმების საფუძველზე სამინისტროს გადმოეცა რეანიმობილი და სამედიცინო დანიშნულების აღჭურვილობა საერთო ღირებულებით - 68, 750 აშშ დოლარი, რომელიც განკუთვნილია აფხაზეთის ოკუპირებული ტერიტორიის საზღვრისპირა რაიონში ოპერირებისათვის.

14. საქართველოს შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტროს საგანგებო სიტუაციების კოორდინაციისა და რეჟიმის დეპარტამენტის კოორდინაციით პერმანენტულად ხორციელდება გასვლითი აქციები გამყოფი ხაზის მიმდებარე მოსახლეობის სამედიცინო კონსულტირების და პროფილაქტიკური გამოკვლევების მიზნით. 2015 წელს სამედიცინო კონსულტაცია, სადიაგნოსტიკო ინსტრუმენტალური და ლაბორატორიული კვლევა ჩაუტარდა 1736 მოქალაქეს, უფასოდ დაურიგდათ ესენციალური მედიკამენტები.

15. სხვადასხვა დონორი და ჰუმანიტარული ორგანიზაციები (WHO, UMCOR, ACTS Georgia, PIP, UNFPA, UNHCR, UNICEF, WV, Hellenicare, CLARITAS XXI, ICRC, GRCS, MSF, Caritas – Georgia, GIP, PIN და სხვა) მონაწილეობდნენ მოსახლეობის სამედიცინო საჭიროებების შეფასებაში, საგანმანათლებლო კამპანიების ჩატარებაში, სამედიცინო კონსულტაციებსა და პროფილაქტიკურ გასინჯვებში, ასევე, მედიკამენტებით, ბავშვთა კვებით და სხვადასხვა სახის ჰუმანიტარული დახმარებით უზრუნველყოფაში.

9. ეკონომიკა

1. 2016 წელს ზუგდიდის რაიონის სოფელ რუხში გაიხსნა რუხის სავაჭრო ცენტრი - (საპარტნიორო ფონდის თანამონაწილეობით). მულტიფუნქციური სავაჭრო ცენტრის მთლიანი საინვესტიციო მოცულობა 15 მლნ ლარს შეადგენს.

2. მიმდინარეობს მულტიფუნქციური 5-ვარსკვლავიანი სასტუმროს მშენებლობა სოფელ განმუხურში, სამეგრელო-ზემო სვანეთის რეგიონში. საინვესტიციო მოცულობა შეადგენს 60 მილიონ აშშ დოლარს. პროექტი ხორციელდება „საქართველოს თანაინვესტირების ფონდის“ მიერ. სასტუმროს გახსნა იგეგმება 2018 წელს.

10. მეწარმეობა

1. საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტროს სსიპ „მეწარმეობის განვითარების სააგენტომ“ 2016 წელს გამყოფი ხაზის მიმდებარე სოფლებში მიკრო და მცირე მეწარმეობის ხელშეწყობის კომპონენტის ფარგლებში, ტექნიკური მხარდაჭერა გაუწია 160 (ასსამოცი) ბენეფიციარს, რომელიც გულისხმობდა საკონსულტაციო მომსახურებების გაწევას ტრენინგ/სემინარების მეშვეობით. მათ შორის კონკრეტული დაფინანსება მიიღო 147 (ასორმოცდაშვიდი) ბენეფიციარმა, რომლის ჯამურმა თანხამ შეადგინა 655,649 (ექვსასორმოცდათხუთმეტი ათას ექვსასორმოცდაცხრა) ლარი.

11. სარეაბილიტაციო სამუშაოები

1. 2015 წელს, საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა განსახლებისა და ლტოლვილთა სამინისტრომ, განახორციელა გამყოფი ხაზის მიმდებარე სოფელ ხურვალეთის დევნილთა ჩასახლებაში, 31 კოტეჯის იატაკების აღდგენის სამუშაოები.

2. ქარელის მუნიციპალიტეტში, მოასფალტდა ბრეძა-ატოცის დამაკავშირებელი - 7 კმ-დე მონაკვეთი (1 მილიონ 596 ათასი ლარის ღირებულების), თამარაშენთან დამაკავშირებელი - 6 კმ-იანი მონაკვეთი (1 მილიონ 663 ათასი), ცერონისი- ავლევი - კნოლევის 12 კმ-იანი მონაკვეთი (5 მილიონ 800 ათასი) და სოფელ დირბთან დამაკავშირებელი 2,7 კმ გზა (519 ათასი ლარი). მიმდინარე წელს დაგეგმილია სოფელ ბრეძა-ჭვრინისის 3,3 კმ-იანი გზის მონაკვეთის რეაბილიტაცია (სავარაუდო ღირებულება 788 ათასი ლარი).

3. კასპის მუნიციპალიტეტში, სოფელ კოდისწყაროში კაპიტალურად მოასფალტდა 2,4 კმ სიგრძის ადგილობრივი მნიშვნელობის გზა, ღირებულებით 600 000 ლარი. ასევე სხვა სოფლების დამაკავშირებელ გზებზე ჩატარდა მოხრეშვითი სამუშაოები.

4. გორის მუნიციპალიტეტში განხორციელდა სოფელ ნიქოზთან დამაკავშირებელი 3 კმ-იანი გზის რეაბილიტაცია, მოასფალტდა ხურვალეთი-წითელუბანის დამაკავშირებელი ადგილობრივი მნიშვნელობის გზები.

12. სახელმწიფო სერვისების ხელმისაწვდომობა

12.1 საზოგადოებრივი ცენტრი

1. 2016 წელს გამყოფი ხაზის მიმდებარედ საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს სსიპ სახელმწიფო სერვისების განვითარების სააგენტოს დაქვემდებარებაში არსებული საზოგადოებრივი ცენტრები გაიხსნა რუხში (ზუგდიდის მუნიციპალიტეტი), ტყვიავსა (გორის მუნიციპალიტეტი) და ბერძენაულში (ქარელის მუნიციპალიტეტი). საზოგადოებრივი ცენტრის მეშვეობით გამყოფი ხაზის მიმდებარე მოსახლეობას საშუალება აქვს სოფლიდან გაუსვლელად ისარგებლოს 200 მეტი საჯარო (სსიპ სახელმწიფო სერვისების განვითარების

სააგენტო, სსიპ საქართველოს ეროვნული არქივი, სსიპ საჯარო რეესტრის ეროვნული სააგენტო, სსიპ სოციალური მომსახურების სააგენტო და შპს მექანიზატორი) და კერძო სექტორის („მაგთიკომი“ და „ლიბერთი ბანკი“) სერვისებით. სერვისების გარდა საზოგადოებრივ ცენტრებში ხელმისაწვდომია ბანკომატი და სწრაფი გადახდის აპარატი, უფასო ინტერნეტი, კომპიუტერები, ელექტრონული და მატერიალური ბიბლიოთეკა, ასევე შეხვედრების ოთახი.

12.2 უძრავი ქონების რეგისტრაცია

1. კომისიამ დაასრულა მუშაობა კონფლიქტით დაზარალებული რეგიონების მოსახლეობის სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების სახელმწიფო სტრატეგიის შემუშავება. ამჟამად მიმდინარეობს მუშაობა აღნიშნული სტრატეგიის განსახორციელებლად შესაბამისი სამოქმედო გეგმაზე. „ეროვნული უსაფრთხოების პოლიტიკის დაგეგმვისა და კოორდინაციის წესის შესახებ“ 2015 წლის 4 მარტის საქართველოს კანონის თანახმად, მომზადებული სტრატეგია მიეკუთვნება ეროვნული უსაფრთხოების პოლიტიკის სფეროს, რომელიც ასევე საჭიროებს შესაბამისი სამოქმედო გეგმის შემუშავებას და ერთობლივად საქართველოს მთავრობის მიერ დამტკიცებას. ამ ეტაპზე, როგორც უკვე აღინიშნა ზემოხსენებული სტრატეგია შემუშავებულია და მხარდაჭერილია კომისიის მიერ. სტრატეგიას მხარი დაუჭირა ასევე საქართველოს მთავრობამ, თუმცა მას საქართველოს მთავრობა საბოლოო სახით დაამტკიცებს მას შემდეგ, რაც დოკუმენტს თანდართული ექნება სამოქმედო გეგმა. მიმდინარე წლის ბოლომდე დაგეგმილია სტრატეგიისა და სამოქმედო გეგმის საქართველოს მთავრობის მიერ დამტკიცება.

2. სხვა საკითხებთან ერთად კომისია მუშაობს გამყოფი ხაზების მიმდებარე სოფლებში არსებული უძრავი ქონების მესაკუთრეთა დადგენისა და ქონების რეგისტრაციის მიმართულებით.

3. ამ მიზნით, საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს მმართველობის სფეროში შემავალი სსიპ „საჯარო რეესტრის ეროვნული სააგენტოს“ მიერ 2014 წელს განხორციელდა შემდეგი ღონისძიებები:

- შეძენილ და დამუშავებულ იქნა ცხინვალის რეგიონის სატელიტური კოსმოსური სურათები;
- ოკუპირებული ტერიტორიების გამყოფი ხაზის გასწვრივ განისაზღვრა კონკრეტული არეალი, რომლის სიგანე სხვადასხვა ადგილის მიხედვით მერყეობს 600 მეტრიდან 900 მეტრამდე. აღნიშნულ არეალში მოექცა, დაახლოებით, 10 460 ერთეული მიწის ნაკვეთი;
- ტექნიკური სამუშაოების უზრუნველსაყოფად შესყიდულ იქნა შესაბამისი აღჭურვილობა.

4. გამყოფი ხაზის მიმდებარე სოფლების მიწების შესახებ არსებული უფლების დამდგენი დოკუმენტაცია (საკომლო წიგნის ჩანაწერები, მიწის განაწილებისა და გადასახადების გადამხდელთა სიები, მიღება-ჩაბარების აქტები) გამოთხოვილ იქნა საქართველოს ეროვნული არქივის ტერიტორიული ორგანოებიდან, კერძოდ, გორის, ქარელის, კასპისა და ხაშურის ტერიტორიული არქივებიდან. გამოთხოვილი დოკუმენტაცია დასკანირდა, შეიქმნა დოკუმენტაციის ელექტრონული არქივი;

5. განსაზღვრულ ტერიტორიულ არეალთან მიმართებით რეგისტრირებული მონაცემები ასახულ იქნა უძრავ ნივთებზე უფლებათა რეესტრის ერთიან ელექტრონულ მონაცემთა ბაზაში. რეგისტრირებულ უფლებებთან მიმართებით დასკანირდა მარეგისტრირებელ ორგანოში დაცული სარეგისტრაციო დოკუმენტაცია, სააღრიცხვო ბარათები და საკადასტრო რუკები. დამუშავებული მასალების რაოდენობა შეადგენს 1001 ბაინდერს და მოიცავს 6 რაიონს, 23 საკრებულოსა და 73 სოფელს;

6. უფლებრივი მდგომარეობის დადგენისა და მესაკუთრეების/მოსარგებლეების იდენტიფიცირების მიზნით შერჩეულ იქნა საპილოტე ტერიტორია – დიცის საკრებულოს კონკრეტული უბანი. საპილოტე პროექტის ფარგლებში მომზადდა შესაბამისი რუკები, მესაკუთრეთა/მფლობელთა სიები. საკრებულოსა და საჯარო რეესტრის ეროვნული სააგენტოს თანამშრომლობით მოხდა 62 ნაკვეთის აღწერა/დაზუსტება, მესაკუთრეთა/მოსარგებლეთა იდენტიფიცირება.

7. შეიქმნა გამყოფი ხაზის მიმდებარე სოფლებში მცხოვრები მოსახლეობის საკუთრებაში არსებული უძრავი ქონების თაობაზე საინფორმაციო ბაზა, რაც კომისიას დაეხმარება დაზარალებული მოსახლეობის საჭიროებათა დასაკმაყოფილებლად შესაბამისი ღონისძიებების გატარებაში.

8. სსიპ - სახელმწიფო ქონების ეროვნული სააგენტო 2015 წლიდან ახორციელებდა ინვენტარიზაციის პროექტს, რომელიც დასრულდა 2016 წლის ბოლოს. აღნიშნული პროექტის ფარგლებში, გამყოფი ხაზის მიმდებარე სოფლებში მთლიანობაში აღმოჩენილი იქნა: 803 სასოფლო დანიშნულების მიწის ნაკვეთი, რომლის ფართობმა შეადგინა 4 784 ჰექტარი (4 784 1416 კვ.მ) და 124 არასასოფლო დანიშნულების მიწის ნაკვეთი, რომლის ფართობმა შეადგინა 926 ჰექტარი (9 260 581 კვ.მ). გამყოფი ხაზის მიმდებარე სოფლებში ასევე დარეგისტრირდა 1 113 ჰექტარი (1 113 8375 კვ.მ) საერთო ფართობის მქონე 299 სასოფლო კატეგორიის მიწის ნაკვეთი და 561 ჰექტარი ფართობის მქონე 198 არასასოფლო კატეგორიის მიწის ნაკვეთი.

12.3 საფოსტო მომსახურება

შპს „საქართველოს ფოსტა“ გამყოფი ხაზის მიმდებარე სოფლებს უზრუნველყოფს საფოსტო მომსახურებებით. აღსანიშნავია, რომ სოფელ რუხში შპს „საქართველოს ფოსტა“-ს მიერ 2016 წლის აპრილის თვეში განხორციელდა ბრენდირებული საფოსტო სერვის ცენტრის გახსნა და

სოფელი რუხის მომსახურების არეალში შევიდა ზუგდიდის სერვის ცენტრში შემავალი სოფლების საფოსტო მომსახურება.

12.4 კავშირგაბმულობა და საინფორმაციო ტექნოლოგიები

1. საქართველოს მთავრობის მიერ დამტკიცებული ციფრულ მიწისზედა სატელევიზიო საეთერო მაუწყებლობაზე გადასვლის პირველი და მეორე ეტაპის პროგრამები, რომლებიც უკვე განხორციელდა, ითვალისწინებდა საქართველოს მოსახლეობის დიდი ნაწილის (არა ნაკლებ 95%), მათ შორის გამყოფი ხაზის მიმდებარე დასახლებულ ტერიტორიების დაფარვას საზოგადოებრივი მაუწყებლის ორი პროგრამითა და აჭარის ტელევიზიის ერთი პროგრამით.
2. შპს „ტელერადიოცენტრის“ მიერ სატელევიზიო სადგურებიდან 12 სატელევიზიო სადგური (პერევი, დარტყა, კნოლევი, ბრემა, იგოეთი, გოლა, უწერა, წედისი, ჯვარი, კოჯორი, იდლიანი, ჭუბერი) 2016 წელს იქნა ექსპლოატაციაში შეყვანილი. სატელევიზიო საეთერო სიგნალის გავრცელების თვალსაზრისით, რთული რელიეფის გამო, ჯერ კიდევ არსებობს ტერიტორიები, რომლებიც დღეისათვის სახელმწიფო მულტიპლექს პლატფორმით არ არის დაფარული აღნიშნული სიგნალით ან იფარება ნაწილობრივ. ამჟამად მიმდინარეობს მათი გამოვლენა და შესწავლა საქართველოს მთელ ტერიტორიაზე, რომლის დამთავრების შემდეგაც შემუშავდება ჩრდილოვან ზონებში დარჩენილი დასახლებული პუნქტების დაუფარავი ტერიტორიების ციფრული სატელევიზიო საეთერო სიგნალით დაფარვის დამატებითი ღონისძიებები.
3. ამასთან, კერძო მულტიპლექს პლატფორმის ოპერატორმა „სტერეო+“-მა, 2016 წელს მის ძირითად სატელევიზიო გადამცემ ქსელს დაუმატა ორი სატელევიზიო სადგური, რის შედეგად ციფრული მიწისზედა მაუწყებლობის სატელევიზიო სიგნალით ქართული პროგრამები ვრცელდება გამყოფი ხაზის მიმდებარე უმეტეს მუნიციპალიტეტსა და სოფელში.

13. განათლება

13.1 სწავლების დაფინანსება

1. კომისიაზე მიღებული გადაწყვეტილების თანახმად, გამყოფი ხაზის მიმდებარე სოფლებში მცხოვრებ დაზარალებულ სტუდენტებს, რომლებიც ჩაირიცხნენ უმაღლესი განათლების ბაკალავრიატის, დიპლომირებული მედიკოსის/სტომატოლოგის, მაგისტრატურის აკრედიტებულ საგანმანათლებლო პროგრამებზე, დაუფინანსდათ 2013-2014 სასწავლო წლის სწავლის საფასური. საერთო ჯამში დაფინანსდა 433 სტუდენტი (გორი -286, კასპი - 14, ქარელი -94, ხაშური - 23, დუშეთი -8, ონი-3, საჩხერე-5) აქედან 406 ბაკალავრი და 27 მაგისტრანტი.
2. 2014-2015 სასწავლო წლისთვის კომისიის გადაწყვეტილებით დაფინანსდა გამყოფი ხაზის მიმდებარე სოფლებში მცხოვრები დაზარალებული 552 სტუდენტი, რისთვისაც გაღებულ იქნა 1 144 175 ლარის ოდენობის საბიუჯეტო ხარჯი.

3. 2015-2016 სასწავლო წლისთვის კომისიის გადაწყვეტილებით დაფინანსდა 751 სტუდენტი, რისთვისაც გაღებულ იქნა 1 850 000 ლარის ოდენობის საბიუჯეტო ხარჯი (დაფინანსდნენ ამჯერად სტუდენტები ასევე ონის, საჩხერისა და წალენჯიხის მუნიციპალიტეტებიდანაც).

4. 2016-2017 სასწავლო წლისთვის კომისიის გადაწყვეტილებით, გამყოფი ხაზის მიმდებარე სოფლებში მცხოვრებ დაზარალებულ სტუდენტებს (846 სტუდენტი) დაუფინანსდათ სწავლის საფასური. დაფინანსების ოდენობამ შეადგინა 1.7 მილიონი ლარი

13.2 სხვადასხვა ღონისძიებები

1. გამყოფი ხაზის მიმდებარე სოფლებში განხორციელდა სასკოლო ინფრასტრუქტურის მოწესრიგება, კერძოდ, გორის მუნიციპალიტეტში სოფელი არხისის, საჩხერის მუნიციპალიტეტში სოფელ პერევის სკოლის პირველი კორპუსისა და წალენჯიხის მუნიციპალიტეტში სოფელ ლიას N1 საჯარო სკოლებს ჩაუტარდათ სახურავის, გარე კარ-ფანჯრების და სარინელის მოწყობის სამუშაოები (პროექტის საერთო ღირებულებამ შეადგინა 226 931 ლარი). ასევე განხორციელდა გორის მუნიციპალიტეტის სოფელ დიცის საჯარო სკოლის გაზიფიცირება (პროექტის საერთო ღირებულებამ შეადგინა 17 351 ლარი), ქარელის მუნიციპალიტეტის სოფელ აბანოში მიმდინარეობს საჯარო სკოლის მშენებლობა, 2014 წლის სამოქმედო გეგმის შესაბამისად დაგეგმილია ასევე სხვადასხვა მუნიციპალიტეტებში 7 სკოლის სარეაბილიტაციო-სამშენებლო სამუშაოები.

2. განათლების სამინისტროს სკოლების ხელმისაწვდომობის ქვეპროგრამის ფარგლებში 2013-2016 წლებში მოსწავლეთა ტრანსპორტირება ხორციელდება გამყოფი ხაზის მიმდებარე შემდეგ მუნიციპალიტეტებში:

- გორის მუნიციპალიტეტი - ტრანსპორტი ემსახურება 11 საჯარო სკოლის 402 მოსწავლეს;
- კასპის მუნიციპალიტეტი -ტრანსპორტი ემსახურება 3 საჯარო სკოლის 94 მოსწავლეს;
- ქარელის მუნიციპალიტეტი - ტრანსპორტი ემსახურება 6 საჯარო სკოლის 66 მოსწავლეს;
- ხაშურის მუნიციპალიტეტი - ტრანსპორტი ემსახურება 1 საჯარო სკოლის 12 მოსწავლეს;
- ზუგდიდის მუნიციპალიტეტი- ტრანსპორტი ემსახურება 8 საჯარო სკოლის 1075 მოსწავლეს;
- წალენჯიხის მუნიციპალიტეტი - ტრანსპორტი ემსახურება 7 საჯარო სკოლის 349 მოსწავლეს;
- საჩხერის მუნიციპალიტეტი - ტრანსპორტი ემსახურება 1 საჯარო სკოლის 17 მოსწავლეს.

3. საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტროს განსაკუთრებით ნიჭიერი ახალგაზრდების წახალისების პროგრამის ფარგლებში გამყოფი ხაზის მიმდებარე სოფლებში ქვემო ნიქოზის, დიცის, ერგნეთ-მამისაანთუბნის (გორის მუნიციპალიტეტი) და დვანის (ქარელის მუნიციპალიტეტი) საჯარო სკოლებში განახლდა სასკოლო ბიბლიოთეკები და შეძენილი იქნა 406 წიგნი (პროექტის საერთო ღირებულებამ შეადგინა 4 924 ლარი). 30 საჯარო სკოლის პირველკლასელს გადაეცა 345 „ბუკი“, 30 საჯარო სკოლის პირველი კლასის დამრიგებელს - 34 პორტატული კომპიუტერი, 4 სკოლის წარჩინებულ მოსწავლეებს - 6 პორტატული კომპიუტერი.

4. გამყოფი ხაზის მიმდებარე სოფლებში საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტროს მიერ ეტაპობრივად ხორციელდება ძლიერი მოდემების დამონტაჟება, VoIP ტელეფონების ინსტალაცია და უკაბელო (Wi-Fi) ქსელის მონტაჟი.

5. გამყოფი ხაზის მიმდებარე სოფლებში 2015 წელს ზოგადი განათლების ხელშეწყობის პროგრამის “ზოგადსაგანმანათლებლო დაწესებულების (საჯარო სკოლის) ტერიტორიაზე სამედიცინო კაბინეტის ფუნქციონირებისა და სკოლის ექიმის საქმიანობის ქვეპროგრამის” ფარგლებში ჩაერთო: სსიპ- ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის სოფელ ორსანტიის საჯარო სკოლა; სსიპ-გორის მუნიციპალიტეტის სოფელ ტირძნისის საჯარო სკოლა. 2016 წელს “ზოგადსაგანმანათლებლო დაწესებულების (საჯარო სკოლის) ტერიტორიაზე სამედიცინო კაბინეტის ფუნქციონირებისა და სკოლის ექიმის საქმიანობის ქვეპროგრამის ” ფარგლებში ჩაერთო: სსიპ-ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის სოფელ რუხის საჯარო სკოლა; სსიპ-აკადემიკოს ვიქტორ გუჩუას სახელობის წალენჯიხის მუნიციპალიტეტის ფახულანის თემის N1 საჯარო სკოლა.

6. 2015 წელს „სასკოლო ინიციატივების წახალისების ქვეპროგრამის“ ფარგლებში დაფინანსდა გორის მუნიციპალიტეტის სოფელი ზემო ხვითის საჯარო სკოლის პროექტი „წიგნი-ცოდნის იარაღი“, რომლის ფარგლებშიც მხატვრული ლიტერატურით განახლდა სკოლის ბიბლიოთეკის წიგნადი ფონდი.

7. სსიპ - საგანმანათლებლო დაწესებულების მანდატურის სამსახურის ფსიქოლოგიური მომსახურების ცენტრის მიზანია ემოციური და ქვევითი დარღვევების მქონე სკოლის მოსწავლეების ფსიქო-სოციალური დახმარება. ფსიქოლოგიური მომსახურების ცენტრის მულტიდისციპლინარული ჯგუფის მიერ (ფსიქოლოგები, ბავშვთა ფსიქიატრები და სოციალური მუშაკები) ფსიქო-სოციალური მომსახურებას უწევენ მოსწავლეებს, მათ მშობლებს, საჭიროების შემთხვევაში ასევე მასწავლებლებს და სკოლის ადმინისტრაციას. მომართვის საფუძველზე ფსიქოლოგიური მომსახურების ცენტრი ემსახურება გამყოფი ხაზის მიმდებარე სოფლების სკოლებს. მოცემული დროისათვის სსიპ საგანმანათლებლო დაწესებულების მანდატურის სამსახურის ფსიქოლოგიური მომსახურების ცენტრი ფუნქციონირებს 7 ქალაქში - ქ. თბილისში, ქ. რუსთავში, ქ. თელავში, ქ. ქუთაისში, ქ. ბათუმში, ქ. გორში და ქ. ფოთში. ფსიქო-სოციალური მომსახურების მიღება შეუძლია ნებისმიერი ზოგადსაგანმანათლებლო დაწესებულების მოსწავლეს.

8. სსიპ საგანმანათლებლო დაწესებულების მანდატურის სამსახურის პროფესიული ორიენტაციისა და კარიერის დაგეგმვის პროგრამაში 2015-2016 სასწავლო წელს ჩართულნი იყვნენ გამყოფი ხაზის მიმდებარე შემდეგი სოფლების საჯარო სკოლები: საჩხერის მუნიციპალიტეტის სოფელ პერევის საჯარო სკოლა; ქარელის მუნიციპალიტეტის სოფელ დირბის და სოფელ დვანის საჯარო სკოლები; გორის მუნიციპალიტეტის სოფელ მეჯვრისხევის საჯარო სკოლა; წალენჯიხის მუნიციპალიტეტის სოფელ ლიის N1 და ფახულანის N1 საჯარო სკოლები; ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის სოფელ განმუხურის, რიყის, ორსანტიის, კოკის, რუხის, შამგონას, ანაკლიის საჯარო სკოლები. პროგრამის ბენეფიციარები არიან მე-9 და მე-11 კლასის მოსწავლეები. აღნიშნული პროგრამის მიზანია მოსწავლეებს მიეწოდოს ინფორმაცია სხვადასხვა პროფესიების შესახებ, დაეხმაროს მათ პროფესიის არჩევისას გაცნობიერებულ გადაწყვეტილების მიღებაში.

9. 2016 წელს, საჯარო სკოლებში საზოგადოებრივი წესრიგისა და უსაფრთხოების დაცვის მიზნით, საგანმანათლებლო დაწესებულების მანდატურების შეყვანა განხორციელდა გორის მუნიციპალიტეტის სოფლებში, კერძოდ, კარალეთში, ზერტში, ტყვიავში, მეჯვრისხევში, ხელთუბანში, ფლავისმანსა და ატენში.

10. სსიპ - საგანმანათლებლო და სამეცნიერო ინფრასტრუქტურის განვითარების სააგენტოს მიერ გამყოფი ხაზის მიმდებარე სოფლებში არსებულ ზოგადსაგანმანათლებლო დაწესებულებებში განხორციელდა პროგრამები - „მოსწავლეების სახელმძღვანელოებით უზრუნველყოფა“ და „ჩემი პირველი კომპიუტერი“, რომლის ფარგლებში განხორციელდა პირველკლასელთათვის პორტაბელური კომპიუტერების, ხოლო მოსწავლეთათვის სასკოლო სახელმძღვანელოების და დამხმარე ლიტერატურის გადაცემა. პორტაბელური კომპიუტერი გადაეცა გამყოფი ხაზის მიმდებარე სოფლის საჯარო სკოლის ყველა წარჩინებულ მოსწავლეს. სსიპ საგანმანათლებლო და სამეცნიერო ინფრასტრუქტურის განვითარების სააგენტომ უზრუნველყო გამყოფი ხაზის მიმდებარე სოფლების პირველკლასელი და წარჩინებული მოსწავლეებისათვის კომპიუტერული ტექნიკის გადაცემა და მოსწავლეთათვის სასკოლო სახელმძღვანელოებისა და დამხმარე ლიტერატურის გადაცემა 2016 წელსაც.

11. პროგრამა "ჩემი პირველი კომპიუტერის" ფარგლებში 2016 წელს დარიგდა პირველკლასელთა მოსწავლეებისთვის განკუთვნილი პორტაბელური კომპიუტერები (ბუკი), კერძოდ:

- გორის მუნიციპალიტეტი:
  - ❖ კარალეთის N1 საჯარო სკოლა - 33 მოსწავლე;
  - ❖ კარალეთის N2 საჯარო სკოლა - 30 მოსწავლე;
  - ❖ ზერტის საჯარო სკოლა - 32 მოსწავლე;
  - ❖ ტყვიავის საჯარო სკოლა - 31 მოსწავლე;
  - ❖ მეჯვრისხევის საჯარო სკოლა - 30 მოსწავლე;

- ❖ ხელთუბნის საჯარო სკოლა - 40 მოსწავლე;
- ❖ ფლავის საჯარო სკოლა - 33 მოსწავლე;
- ❖ ატენის საჯარო სკოლა - 21 მოსწავლე.
- ზუგდიდის მუნიციპალიტეტი:
  - ❖ სოფელ რუხის საჯარო სკოლა - 43 მოსწავლე.

12. პროგრამა "ჩემი პირველი კომპიუტერის" ფარგლებში კომპიუტერები გადაეცათ წარჩინებულ მოსწავლეებს, კერძოდ:

- გორის მუნიციპალიტეტი:
  - ❖ კარალეთის N1 საჯარო სკოლა - 11 წარჩინებული მოსწავლე;
  - ❖ კარალეთის N2 საჯარო სკოლა - 1 წარჩინებული მოსწავლე;
  - ❖ მეჯვრისხევის საჯარო სკოლა - 3 წარჩინებული მოსწავლე;
  - ❖ ხელთუბნის საჯარო სკოლა - 5 წარჩინებული მოსწავლე;
  - ❖ ფლავის საჯარო სკოლა - 3 წარჩინებული მოსწავლე;
  - ❖ ატენის საჯარო სკოლა - 1 წარჩინებული მოსწავლე.
- ზუგდიდის მუნიციპალიტეტი
  - ❖ სოფელ რუხის საჯარო სკოლა - 2 წარჩინებული მოსწავლე.

13. ოკუპირებული ტერიტორიების მიმდებარედ, დაბა ჯვარსა (წალენჯიხის მუნიციპალიტეტი) და ქალაქ გორში ფუნქციონირებს პროფესიული კოლეჯები, სადაც მოსახლეობისათვის ხელმისაწვდომია პროფესიული განათლება სრული სახელმწიფო დაფინანსებით.

14. საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტროს "ზოგადი განათლების ხელშეწყობის" პროგრამის "სასკოლო ბიბლიოთეკების განვითარების" ქვეპროგრამის ფარგლებში 2016 წელს დაფინანსდა სსიპ ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის სოფელ რიყის საჯარო სკოლა.

15. საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტროს დავალებით, სსიპ მასწავლებელთა პროფესიული განვითარების ეროვნულ ცენტრში მომზადდა აფხაზური ენის სწავლების მოდული სატრენინგო მასალასთან ერთად. აღნიშნული მოდული გადაეცა აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის განათლებისა და კულტურის სამინისტროს, მიზნობრივი სარგებლობის უფლებით, ტრენინგების შერჩევის, ტრენინგების ჯეროვანი ორგანიზებისა და წარმართვის პირობით. გარდა ამისა, აღსანიშნავია სსიპ - მასწავლებელთა პროფესიული განვითარების ეროვნული ცენტრის აქტიური თანამშრომლობა იძულებით გადაადგილებულ ქალთა ასოციაციასთან „თანხმობა“. 2016 წელს მომზადდა სამოდულო

გაკვეთილები სხვადასხვა საგანში (სულ 16 საგნის 75 ერთეული) სასკოლო სწავლების მასწავლებლებისთვის. გაკვეთილები ჩაიწერა დისკებზე და გამრავლებისა და გავრცელების მიზნით გადაეცა აღნიშნული ასოციაციის ფარგლებში განხორციელებულ პროექტს - „კონფლიქტის შედეგად დაზარალებული თემების ინოვაციური გადაწყვეტილებების შემუშავება“. აღნიშნული გაკვეთილები განკუთვნილია იმ მასწავლებლებისათვის, რომლებიც ასწავლიან შიდა ქართლის კონფლიქტის ზონაში განლაგებულ სკოლებსა და სამეგრელოს საოკუპაციო ზოლის ორივე მხარეს მდებარე სკოლებში. 2016 წელს სოფ. ერგნეთის საშუალო სკოლას უსასყიდლოდ გადაეცა შემდეგი დასახელების წიგნები და DVD ფილმები:

- წიგნი „კითხვის ეფექტური მეთოდები“ - 2 ცალი
- წიგნი „ეფექტური სწავლება სკოლაში“ - 2 ცალი
- ფილმი, 4 დისკიანი „კითხვის ეფექტური მეთოდები“ - 2 ცალი
- ფილმი, 4 დისკიანი „გააგრძელე საქართველოს ისტორია“ - 2 ცალი
- სქემის გზამკვლევი (I და II ნაწილი) - 2 ცალი.

16. სსიპ საგანმანათლებლო და სამეცნიერო ინფრასტრუქტურის განვითარების სააგენტოს მიერ გამოყოფილი ხაზის მიმდებარე სოფლების საჯარო სკოლებში განხორციელდა სარეაბილიტაციო სამუშაოები, კერძოდ:

- ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის სოფელ რიყის საჯარო სკოლა - სპორტული დარბაზის რეაბილიტაცია;
- ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის სოფელ ორსანტიის საჯარო სკოლა - შიდა რეაბილიტაცია და სამედიცინო კაბინეტის მოწყობა;
- ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის სოფელ განმუხურის საჯარო სკოლა - შენობის და სპორტული დარბაზის რეაბილიტაცია;
- ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის სოფელ კოკის საჯარო სკოლა - გათბობის სისტემის რეაბილიტაცია;
- ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის სოფელ რუხის საჯარო სკოლა - სპორტული მოედნისა და დარბაზის რეაბილიტაცია;
- გორის მუნიციპალიტეტის სოფელ ტირძნისის საჯარო სკოლა - სამედიცინო ოთახის მოწყობა;
- გორის მუნიციპალიტეტის სოფელ ქვეშის საჯარო სკოლა (ქვემო არცევის კორპუსი) - სრული რეაბილიტაცია;
- ქარელის მუნიციპალიტეტის სოფელ ატოცის საჯარო სკოლა - სრული რეაბილიტაცია, რეკონსტრუქცია, გადაიარაღება/გადაგეგმარება;

- ქარელის მუნიციპალიტეტის სოფელ დირბის საჯარო სკოლა - სპორტული დარბაზის რეაბილიტაცია და სამედიცინო ოთახის მოწყობა;
- ონის მუნიციპალიტეტის სოფელ ღარის საჯარო სკოლა - გათბობის სისტემის და სამედიცინო ოთახის მოწყობა;
- ონის მუნიციპალიტეტის სოფელ გლოლის საჯარო სკოლა - კარ-ფანჯრის და შენობის შიდა რეაბილიტაცია;
- წალენჯიხის მუნიციპალიტეტის სოფელ ჭალის N2 საჯარო სკოლა - კარ-ფანჯრის რეაბილიტაცია;
- მესტიის მუნიციპალიტეტის სოფელ ხაიშის საჯარო სკოლა - სამედიცინო ოთახის მოწყობა.

14. კულტურა

1. 2015 და 2016 წელს გაიმართა ანიმაციური ფილმების ყოველწლიური საერთაშორისო ფესტივალი „ნიქოზი“, რომელიც 2011 წლიდან ყოველწლიურად იმართება ლიახვის ხეობის სოფელ ნიქოზში. ფესტივალის სტუმარები, რეჟისორ-ანიმატორები თავიანთ შემოქმედებას აცნობენ აუდიტორიას და, აგრეთვე ატარებენ მასტერკლასებს.

2. 2015 და 2016 წელს გაიმართა პროექტი „მრავალფეროვანი საქართველო“, რომელიც ითვალისწინებს ქართველი მწერლების შეხვედრებს საქართველოში მცხოვრებ ეთნიკურ უმცირესობებთან. გარდა საკუთარი შემოქმედებისა, მწერლები საუბრობენ კულტურული დიალოგის მნიშვნელობაზე. პროექტის ფარგლებში, 2015 წლის 27 ოქტომბერს, გორის მუნიციპალიტეტის სოფელი დიცის მოსახლეობა შეხვდა მწერლებს - ანა კორძაია-სამადაშვილს, ზურაბ ქარუმიძეს, სალომე ბენიძეს, და, ასევე, ნაჩვენები იყო ლევან თუთბერიძის ფილმი „მოირა“. გარდა ამისა, „მრავალფეროვანი საქართველოს“ ფარგლებში ტარდება საქართველოს კულტურისა და ძეგლთა დაცვის სამინისტროს ხელშეწყობით გადაღებული მოკლემეტრაჟიანი და სრულმეტრაჟიანი ფილმების ჩვენებები. 2015 წლის 26 დეკემბერს დიცის სკოლის შენობაში გაიმართა თბილისის კონსერვატორიის რექტორის, მუსიკოს რეზო კიკნაძის ჯაზ-ბენდის კონცერტი, ასევე, მოეწყო სამინისტროს მხარდაჭერით მომზადებული ელექტრონული-შემეცნებითი კომპიუტერული პროგრამის „ერთიანი საქართველო“ პრეზენტაცია და ადგილობრივ ბიბლიოთეკებს საჩუქრად გადაეცა სამინისტროს ხელშეწყობით გამოცემული წიგნები.

3. 2015 წლის 25 სექტემბერს საქართველოს კულტურისა და ძეგლთა დაცვის სამინისტროს ლიტერატურულ-საგანმანათლებლო პროექტის „ცოცხალი წიგნების“ ფარგლებში ქართველი მწერლები ვაჟა ხორნაული, გიორგი ზანგური, ნიკა ჯორჯანელი, თენგივ ავაჯანიშვილი, ბელა ჩეკურიშვილი და დავით ჭელიძე ესტუმრნენ ახალგორის მუნიციპალიტეტის სოფელ წეროვანს. ღონისძიებაში მწერლებთან ერთად იმყოფებოდა საქართველოს კულტურისა და

მეგლთა დაცვის მინისტრის მრჩეველი ქეთევან დუმბაძე და პროექტის კოორდინატორი მარიამ წიკლაური. აღნიშნული პროექტები მიზნად ისახავს გამყოფი ხაზის მიმდებარე სოფლების მოსახლეობის ქვეყნის კულტურულ ცხოვრებაში ინტეგრაციას, ახალგაზრდების ინფორმირებულობასა და შემოქმედებითი უნარების განვითარებას, სახელოვნებო განათლების დონის ამაღლებას.

4. კულტურული მემკვიდრეობის სფეროში სსიპ საქართველოს კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის ეროვნული სააგენტოს მიერ 2015 წელს ქალაქ გორში განხორციელდა დიდი ღიახვის ხეობის მუზეუმ-ნაკრძალის ადმინისტრაციული შენობისა და მის ბაზაზე კულტურული მემკვიდრეობის საინფორმაციო ცენტრის პროექტი.

5. მომზადებულ იქნა კულტურის ათწლიანი სტრატეგია „კულტურა 2025“, რომლის ერთ-ერთი მიზანია, გამყოფი ხაზის მიმდებარე მოსახლეობის ინტეგრაცია ქვეყნის კულტურულ ცხოვრებაში.

6. კონფლიქტით დაზარალებული და ადმინისტრაციული საზღვრის გამყოფი ხაზის სიახლოვეს მცხოვრები მოსახლეობის კულტურულ პროცესებში ჩართულობის მიზნით, 2016 წელს, საქართველოს კულტურისა და ძეგლთა დაცვის სამინისტროს ხელშეწყობით, განხორციელდა პროექტები „შემოსაზღვრე საქართველო“ და „რუხი - კულტურის ცენტრი“, რომლის ფარგლებშიც დაიგეგმა რიგი ღონისძიებების გამართვა ადმინისტრაციული საზღვრის გამყოფი ხაზის გასწვრივ მდებარე სოფლებში (რუხი, დიცი, განმუხური და ნიქოზი), მათ შორის შეხვედრა ქართველ მწერლებთან, რუსთველოლოგებთან, რეჟისორებთან, ენათმეცნიერებთან, შედგა მწერლების საუბრები კულტურული დიალოგის გაღრმავების შესახებ ეთნო-პოლიტიკური კონფლიქტების მოგვარების თვალსაზრისით და ინტერაქციის რეჟიმში გაიმართა დიალოგი მკითხველთან. რუსთაველის 850 და ვაჟა-ფშაველას 155 წლის საიუბილეო ღონისძიებებთან დაკავშირებით ადგილობრივ პედოგოგებს შესთავაზეს სალექციო კურსისა და დისკუსიის გამართვა.

7. ქ. ზუგდიდის კულტურის ცენტრში „ოდიში“ ჩრდილების პროფესიულმა სახელმწიფო თეატრმა "აფხაზეთი-ბუდრუგანა გაგრამ" ადგილობრივი მოსახლეობისათვის, აფხაზეთიდან დევნილებისა და საზღვრისპირას მცხოვრები ახალგაზრდებისათვის გამართა სპექტაკლი „წელიწადის ოთხი დრო“. აღნიშნული პროექტების ფარგლებში მოეწყო სხვადასხვა სახის გამოფენები ადგილობრივი ახალგაზრდა ხელოვანების მონაწილეობით, შედგა ბოლო დროის საუკეთესო მოკლე და სრულმეტრაჟიანი მხატვრული და დოკუმენტური ფილმების ჩვენება. პროექტის დასკვნითი ნაწილი შემაჯამებელ კონცერტს გულისხმობდა, რომელიც ქართველი მუსიკოსების შესრულებით, ადგილობრივი ფოლკლორული და თანამედროვე მუსიკალური კოლექტივების აქტიური მონაწილეობით ჩატარდა, ხოლო ადგილობრივ სკოლებსა და ბიბლიოთეკებს საჩუქრად გადაეცათ საქართველოს კულტურისა და ძეგლთა დაცვის სამინისტროს ხელშეწყობით გამოცემული წიგნები. აღნიშნულ ღონისძიებებს დახლოებით 500 ბავშვი დაესწრო.

8. საერთაშორისო საზოგადოებამ „კავკასიური მოზაიკა“ განახორციელა პროექტი „ქართველთა და ოსთა მეგობრობა“, რომელიც მიზნად ისახავდა გამყოფ ხაზთან მდებარე სოფლის მოსახლეობისათვის გამოფენის მოწყობას და კულტურული ღონისძიების ჩატარებას. პროექტის ფარგლებში სოფელ ერგნეთში მოეწყო ქართულ-ოსური ურთიერთობების ამსახველი ფოტო-გამოფენა, ასევე, ქართველი და ოსი მხატვრების ნამუშევრების გამოფენა, გაიმართა კონცერტი (ქართული და ოსური სიმღერები, ცეკვები, ლექსების კითხვა) და ნაციონალური კერძების დეგუსტაცია. აღნიშნულ პროექტში 2016 წლის ივლისში დასაქმდა 17 ადამიანი;

9. საქართველოს კულტურისა და ძეგლთა დაცვის სამინისტროს მიერ განხორციელებული პროექტის „ცოცხალი წიგნები“ ფარგლებში 2016 წლის აპრილში სოფ. ნიქოზში, თანამედროვე მწერლები ირაკლი ლომოური, ნინია სადღობელაშვილი, კატო ჯავახიშვილი, პაატა შამუგია, ზვიად კვარაცხელია, გვანცა ჯობავა, მარიამ წიკლაური, წარდგენდნენ ადგილობრივი მოსახლეობის წინაშე და გააცნეს თავიანთი შემოქმედება. ღონისძიებას 50 ადამიანი ესწრებოდა.

10. სამინისტროს დაქვემდებარებაში მყოფი სსიპ ივ. მაჩაბლის სახელობის ცხინვალის პროფესიულმა დრამატულმა თეატრმა საგასტროლო ტურნე გამართა საზღვრისპირა სოფლებში; უშუალოდ საოკუპაციო ხაზთან თეატრს ჩატარებული აქვს ოთხი საქველმოქმედო წარმოდგენა სოფელ დვანში, ნიქოზში. დიცში და ერგნეთში, თითოეულ სპექტაკლს დაესწრო 400-500 მაყურებელი. სსიპ შ. დადიანის სახელობის ზუგდიდის პროფესიული დრამატული თეატრი 2016 წელს მასპინძლობდა სოფლების რუხი, ორსანტია, კოკის მოსახლეობას.

11. 2016 წელს კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის კუთხით, სსიპ კულტურული მემკვიდრეობის სააგენტოს ორგანიზებით, მცირე სარეაბილიტაციო სამუშაოები ჩატარდა სოფ. ოძისის სსიპ გიორგი და დავით ერისთავების მემორიალურ მუზეუმს, 2017 წელს გრძელდება მუშაობა მუზეუმის რეაბილიტაციის პროექტზე.

15. სპორტი

1. საქართველოს სპორტისა და ახალგაზრდობის საქმეთა სამინისტროში 2013 წლიდან მიმდინარეობს „იძულებით გადაადგილებული ახალგაზრდების სპორტულ და სოციალურ აქტივობებში ჩართულობის მხარდაჭერის პროგრამა“ რომლის ფარგლებშიც ხორციელდება სპორტული სწავლებება გამყოფი ხაზის მიმდებარე სოფლებში მცხოვრები და იძულებით გადაადგილებულ პირთა კომპაქტურ დასახლებაში მცხოვრები ახალგაზრდებისთვის.

2. 2015 წელს განხორციელდა შემდეგი ღონისძიებები:

- მეკლდეურობის სწავლება ოკუპაციის შედეგად არსებული გამყოფი ხაზის მიმდებარე სოფლებში (ზემო ნიქოზი, ქვემო ნიქოზი, ზემო ხვითი) მცხოვრები ახალგაზრდებისთვის (წლის ბოლომდე);

- ა(ა)იპ „მშვიდობისა და რეინტეგრაციის რეგიონალური ქსელის“ მიერ საქართველოს სპორტისა და ახალგაზრდობის საქმეთა სამინისტროს ფინანსური მხარდაჭერით საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიების მოსაზღვრე სოფლებში მცხოვრები ახალგაზრდებისთვის განხორციელდა პროექტი სახელწოდებით „ახალგაზრდული ინიციატივა განვითარებისა და ინტეგრაციისთვის“. პროექტის ფარგლებში ოკუპაციის შედეგად არსებული გამყოფი ხაზების მიმდებარე სოფლების ახალგაზრდებს ჩაუტარდათ ტრენინგ-სემინარები, მოეწყო მოკლე მეტრაჟიანი ფილმების ჩვენება და დისკუსიები, ახალგაზრდების მიერ სამშვიდობო თემატიკაზე, დაიწერა ნოველები და შეიქმნა ნახატები. პროექტის დასკვნითი ნაწილი გაიმართა 2015 წლის 12-13 თებერვალს ზუგდიდის არტ გალერეაში, სადაც წარმოდგენილი იყო პროექტის ფარგლებში ახალგაზრდების მიერ შექმნილი ნამუშევრები და გაიმართა პროექტის ანგარიშის პრეზენტაცია.

16. უცხოელი დონორები

1. UNHCR-მა ფულადი დახმარება (500 ლარი ბენეფიციარზე) გაუწია 1311 მოწყვლად (მრავალშვილიან, მარტოხელა და შშმ პირებს) ოჯახს გამყოფი ხაზის მიმდებარე სოფლებში.
2. ზემოაღნიშნულის გარდა UNHCR-მა ქარელის მუნიციპალიტეტში 700-ზე მეტ ოჯახს გადასცა ზამთრის პერიოდში გათბობით უზრუნველყოფისათვის თითოეულ ოჯახზე 8-პლედო, 10კვ მეტრი საიზოლაციო პოლიეთილენის პარკი, 10მ კარ-ფანჯრების საიზოლაციო ლენტი.
3. თურქული ორგანიზაცია TIKA-მ (თურქეთის თანამშრომლობისა და კოორდინაციის სააგენტო) აღჭურვა სამედიცინო დანიშნულების ინვენტარით გამყოფი ხაზის მიმდებარე სოფელი რენეს ამბულატორია.
4. მსოფლიო ბანკის მიერ აშენდა სოფლების მერეთის, ტირმნისის, ქვეშის, ბერშუეთის, ქვემო ჭალის, ლამისყანის, დირბის და დიცის ამბულატორიები, რომელიც ამჟამად ფუნქციონირებს.
5. ევროკავშირის დახმარებით სოფელ ზემო სობისში რეაბილიტირებულ იქნა წყლით მომარაგების სისტემები.
6. ლატვიის საელჩომ სოფელ დიცში უზრუნველყო საბავშვო ბაღის რეაბილიტაცია.
7. ესტონეთის საელჩომ სოფელ ნიქოზში მოახდინა სკოლის რეაბილიტაცია.
8. ევროკავშირის დახმარებით სოფელ დვანში გარემონტდა საბავშვო ბაღი.
9. შვეიცარიის კონფედერაციის დახმარებით სოფელ ერგნეთში გადაიხურა დაზიანებული საცხოვრებელი სახლების სახურავები და ჩაუტარდა რამდენიმე საცხოვრებელ შენობას აღდგენითი სამუშაო.